

waar de universiteit of hogeschool is gevestigd, instemming vindt. Het valt intusschen moeilijk door de wet te laten bepalen, in welke gevallen uitzondering op den regel toelaatbaar zou zijn. Velerlei omstandigheden kunnen hiertoe leiden. De toekomst zal dienen aan te geven, welke gedragslijn te volgen zal zijn. Voorloopig zal vooral rekening moeten worden gehouden met den alom heerschenden woningnood, die tot exceptioneele toestanden leidt, en het stellen van een algemeenen regel bemoeilijkt. De ondergeteekende is het intusschen met de leden hier aan het woord eens, dat vergunning tot uitwonen niet dan in gevallen van bepaalde noodzakelijkheid gegeven zal moet worden.

Artikelen 62 en 63. De werkzaamheden van rector-magnificus zoowel als van secretaris van den senaat onttrekken de hoogleraren in niet geringe mate aan hun onderwijs en wetenschappelijke arbeid. Daarom komt het den ondergeteekende noodzakelijk voor, dat er wisseling zij in de personen der hoogleraren, die met deze functies worden belast. Dat deze wisseling, wat het secretariaat van den senaat aangaat, de continuïteit en de kracht in het tot beslissing brengen van academische belangen in gevaar zou brengen, kan niet worden toegestemd. Deze bezwaren had men veel eerder kunnen inbrengen tegen de verkorting van den duur der functie van rector-magnificus.

Artikel 123. De aanhaling in dit artikel van het getuigschrift, bedoeld in artikel 12, is niet noodig, omdat de wet steeds het getuigschrift, in artikel 11 bedoeld, vooropstelt, terwijl de getuigschriften, welke in andere wetsartikelen worden vermeld, slechts als gelijkgesteld met dat van artikel 11 in de hooger-onderwijswet zijn opgenomen.

Artikel 131. De omstandigheid, dat de wet aan de gemeentelijke universiteit van Amsterdam en aan bijzondere universiteiten bijzondere rechten verleent, sluit niet vanzelf in, dat ook de senaten dier universiteiten gelijkelijk met die der Rijksuniversiteiten tot het optreden als adviseur der Regeering zouden zijn aan te wijzen. De Minister dient in deze vrij te blijven, tot wien hij zich om advies buiten de Rijksuniversiteiten om, wenscht te wenden. Dit neemt niet weg, dat de ondergeteekende de sedert lang gevolgde gedragslijn, om met de senaten der Rijksuniversiteiten mede die der Gemeentelijke universiteit en der Vrije universiteit te hooren, ook in de toekomst voornemens is te blijven volgen.

Artikel 140. De ondergeteekende wenscht de uitwerking van artikel 131 in de thans in voorbereiding genomen wijziging van het academisch statuut af te wachten, alvorens vast te leggen dat door de nieuwe regeling der academische examens art. XXVI kan komen te vervallen.

Artikel 141. De intrekking van het voorgestelde artikel 141 is geschied, omdat het amendement-KOOLEN tot schrapping van de woorden, „op proëfschrift” uit artikel 137, beoogde den toestand te laten zooals die was. Aangezien, blijkens de toelichting van den voorsteller en de andere redevoeringen, in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 8 December 1919 gehouden, de meerderheid van deze Kamer, die zich achter den voorsteller schaarde, uitdrukkelijk wenschte, dat „de zaak zou gelaten worden zooals zij was”, vloede uit de aanneming van het amendement-KOOLEN voort, dat de voorgestelde wijziging van artikel 141 niet kon gehandhaafd blijven.

De mogelijkheid om de verplichting tot het schrijven van een proëfschrift in het Koninklijk besluit ter regeling der universitaire examens op te nemen, blijft op zich zelve open; ook thans is het dit Koninklijk besluit, dat de vrijheid geeft om op stellingen te promoveeren.

De ondergeteekende meent intusschen niet te mogen bevorderen, dat voor de promotie in de rechtsgeleerdheid het schrijven van een proëfschrift verplichtend wordt gesteld, nu

het denkbeeld om den effectus civilis aan het doctoraal examen te verbinden, is verworpen. Het schrijven van een proëfschrift mocht als eisch gelden, waar het alleen ging om het behalen van den wetenschappelijken graad. Nu echter volgens het votum der Tweede Kamer de toestand zoo blijft, dat bij het beëindigen der juridische studiën tussehen den wetenschappelijken graad en den effectus civilis geen onderscheid wordt gemaakt, kan het schrijven van een proëfschrift als algemeene eisch niet meer worden gesteld.

Artikel 163 quater. Het ophangen van een rooster van lesuren was niet zoozeer bedoeld als een subsidie voorwaarde, maar als eenvoudige maatregel van controle. Om uit te doen komen, dat men hier niet met een subsidie-voorwaarde in eigenlijken zin te doen had, kon de ondergeteekende dan ook tot de schrapping van dit voorschrift uit de wet gereedelijk overgaan. Het mag echter worden verwacht, dat het geen bezwaar zal ontmoeten deze bepaling als controle-maatregel in het Koninklijk besluit voor te schrijven.

Artikel 186e. Oorspronkelijk stond in artikel 186e de verplichting voor de alumni der bijzondere universiteiten om — in onderscheiding met die aan de Rijksuniversiteiten en de gemeentelijke universiteit van Amsterdam — op proëfschrift te promoveeren. Toen voorgesteld werd in artikel 137 de verplichting tot promotie op proëfschrift op te nemen, kon de bepaling voor het bijzonder hooger-onderwijs, die bedoeld was als een verzwaring, vervallen, vermits deze overbodig was geworden.

Door het herstel van de oorspronkelijke redactie in artikel 137, zonder dat voorgesteld werd de verzwarende bepaling in artikel 186e weder op te nemen, zijn zij, die aan eene bijzondere universiteit wenschen te promoveeren, ontheven van de verplichting tot het schrijven van een proëfschrift.

De taalkundige opmerking, ten aanzien van dit artikel gemaakt, komt den ondergeteekende juist voor.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

J. TH. DE VISSER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 24sten Februari 1920.

VAN WASSENAER VAN CATWIJCK.
VAN EMBDEN.
BAVINCK.
STAAL.
GILISSEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling
van de wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs.
(58)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegeedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Zeer aangenaam was het ondergeteekende te mogen vernemen, dat verschillende bepalingen van dit wetsontwerp, waaronder die, in het Voorloopig Verslag besproken, met ingenomenheid zijn begroet.

Beperking van het aantal malen, dat een candidaat tot een der examens voor de akten van bekwaamheid voor het middelbaar onderwijs kan worden toegelaten, waartoe men blijkens het Verslag gaarne bij de nieuwe regeling dier examens in het wetsontwerp een voorschrift opgenomen had gezien, is, naar het den ondergeteekende voorkomt, niet aan te bevelen. Vooreerst mag worden opgemerkt, dat het niet zou aangaan eene dergelijke bepaling uitsluitend voor de akte-examens voor middelbaar onderwijs in het leven te roepen. Voor de universitaire examens, die gelijke bevoegdheid geven, geldt zoodanige beperking niet en voor de akte-examens voor lager onderwijs evenmin. Doch afgezien daarvan, rijst de vraag, of eene zoodanige beperking op zich zelf wel wenschelijk zou wezen. Immers het is zeer wel denkbaar, dat iemand, na herhaaldelijk afgewezen te zijn, door volharding toch eindelijk zich de vereischte kennis weet eigen te maken en een bruikbaar leeraar wordt. Bovendien mag worden aangenomen, dat, wanneer straks de vooropleidingseischen op peil zullen zijn gebracht, dat deel der candidaten, hetwelk zich aan hetzelfde examen herhaaldelijk opnieuw onderwerpt, zeer sterk zal verminderen.

Wat betreft het onderwijs in de staatsinrichting en de staathuishoudkunde op de gymnasia zij opgemerkt, dat, wel is waar het leerplan dier inrichtingen de behandeling daarvan als afzonderlijke vakken niet toelaat, vermits het alsdan te zeer zou worden overladen, maar dat het niettemin uitdrukkelijk voorschrijft, dat bij het onderwijs in de geschiedenis in de vijfde en zesde klassen een uiteenzetting moet worden gegeven van de wording, de taak en de beteekenis der verschillende staatsorganen, terwijl het bovendien de bedoeling is, dat bij de afzonderlijke repetitielessen voor de klasse 6a, ook aan onderwerpen van staathuishoudkundigen aard eenige aandacht zal worden geschonken.

Reeds sedert eenige jaren worden aan de leerlingen der hogere burgerscholen op hunne rapporten cijfers voor de lichamelijke oefening toegekend. Ook bij de eindexamens zal dit zonder bezwaar kunnen geschieden. Waartegen echter, ook naar de meening van den ondergeteekende, dient te worden gewaakt, is, dat de invloed van die cijfers onevenredig groot zou worden. Opneming van de lichamelijke oefening in het programma der eindexamens mag uiteraard allerminst tengevolge hebben, dat degenen, die in dit vak niet uitblinken, het diploma niet zouden kunnen verwerven. De bedoeling is slechts te voorkomen, dat de leerlingen, wier fysiek volkomen normaal is, dat vak ongestraft zouden kunnen verwaarloosen. Gaarne geeft ondergeteekende dan ook de verzekering, dat bij de vaststelling van de desbetreffende uitvoeringsvoorschriften met de noodige omzichtigheid te werk zal worden gegaan.

De vraag, of gemeenten, die tot oprichting van een lyceum overgaan, in aanmerking kunnen komen voor Rijkssubsidie is in bevestigenden zin te beantwoorden, mits natuurlijk dergelijke gemeentelijke lycea, wat hun leerplan betreft, voldoen aan de vereischen, omschreven in art. 3 van het Koninklijk besluit van 7 Juni 1919 (*Staatsblad* n°. 313).

Aan gemeentelijke hogere burgerscholen, uitsluitend door meisjes bezocht, kan reeds thans subsidie worden verleend op denzelfden voet als aan hogere burgerscholen voor jongens. Slechts voor middelbare meisjesscholen, wier programma van dat der hogere burgerscholen afwijkt, zal alsnog bij bovenbedoelde herziening der wet eene regeling dienen te worden getroffen.

Artikelen.

Artikel XIV. Door den ambtsvoorganger van ondergeteekende is inderdaad eene schoolgeldregeling voor de Rijks hogere burgerscholen volgens het stelsel naar draagkracht ingevoerd. Een exemplaar van die regeling wordt bij deze Memorie overgelegd¹⁾.

Artikel XXVII. De bepaling, dat candidaten in de Nederlandsche letterkunde nog gedurende vijf jaar na de inwerkingtreding der wet benoembaar zullen zijn aan hogere burgerscholen, is gegrond op de omstandigheid, dat zij ook onder vigueur der tegenwoordige Hooger Onderwijswet (art. 147) bevoegd zijn aan eene zoodanige school onderwijs te geven. Voor hen geldt het dus een bestaanden toestand, billijkheids halve, nog eenigen tijd te continueeren. Candidaten voor andere vakken, waaronder die in wis- en natuurkunde, bezitten echter die bevoegdheid thans niet, en waar het wetsontwerp tot wijziging van genoemde wet juist o.m. beoogt de bevoegdheid der candidaten te doen vervallen, bestaat er allerminst aanleiding hun die bevoegdheid bij het onderhavige wetsontwerp — zij het tijdelijk — te verleen.

Artikel XXVIII. De aflossingstermijn van veertig jaren voor de kapitalen, besteed aan de gebouwen der hogere burgerscholen, is, gelijk in de Memorie van Toelichting wordt medegedeeld (bladz. 6 en 7), in overeenstemming met dien, door de Bevredigingscommissie voor de lagere scholen voorgesteld. Die termijn moet uiteraard ook voor bestaande gebouwen gelden, wijl voor een subsidieering *daarna* iedere maatstaf zou ontbreken. Het wil den ondergeteekende echter voorkomen, dat men aan de in dit artikel vervatte bepalingen een onjuiste beteekenis hecht, indien men daaruit zou afleiden, dat in de kosten van *verbouwing* der bestaande gebouwen, voor zoover deze *minder* dan veertig jaar geleden heeft plaats gehad, geen subsidie zou kunnen worden uitgekeerd. Het ligt integendeel in zijn voornemen te bevorderen, dat in den desbetreffenden algemeenen maatregel van bestuur voor de verleen van subsidie in die kosten regelen zullen worden opgenomen, welke tevens zullen gelden voor de *inrichting* van minder dan veertig jaar oude lokalen. De leermiddelen vallen buiten de bepalingen van dit wetsartikel. Deswege wordt uitsluitend subsidie toegekend krachtens de voorlaatste alinea van het derde lid van artikel 45 *quinquies*, ongeacht den tijd, gedurende welken het schoolgebouw in gebruik is.

Indien men tot verkoop van meer dan veertig jaar gebruikte, maar niettemin voor het doel nog geschikte gebouwen, zou wenschen over te gaan, uitsluitend teneinde subsidie voor nieuwe te verkrijgen, dan zal tegen het doen van dergelijke onnoodige uitgaven moeten worden gewaakt. Ook hieraan zal bij bedoelden algemeenen maatregel van bestuur aandacht worden geschonken.

*De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,*

J. TH. DE VISSER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 24sten Februari 1920.

VAN WASSENAER VAN CATWIJCK.
VAN EMBDEN,
BAVINCK.
STAAL.
GILISSEN.

¹⁾ Ter griffie gedeponeed ter inzage voor de leden.

